

บทที่ 2

กรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการการศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพการส่งออกข้าวของไทยและการส่งออกข้าวของเวียดนาม ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้จากการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาได้ดังนี้

2.1 ทฤษฎีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ของอาดัม สมิธ

ทฤษฎีการได้เปรียบทางการค้าเป็นทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ โดยนักเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญและมีแนวคิดเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ คือ อาดัม สมิธ (Adam Smith) และเดวิด ริคาร์โด (David Ricardo)

อาดัม สมิธ เป็นนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ สำนักคลาสสิก ได้เสนอทฤษฎีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ (Absolute Advantage Theory) ซึ่งอธิบายว่า แต่ละประเทศมีความสามารถในการผลิตสินค้าแต่ละชนิดได้ไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรที่มีอยู่ สภาพดินฟ้าอากาศ และความสามารถในการผลิต ดังนั้นในแต่ละประเทศควรเลือกผลิตเฉพาะสินค้าที่ประเทศเสียต้นทุนต่ำกว่าประเทศอื่น นั่นคือเลือกผลิตสินค้าที่ประเทศมีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ (Absolute Advantage) เหนือประเทศอื่น ซึ่งต้นทุนการผลิตนั้นสามารถวัดได้จากจำนวนแรงงานที่ใช้ หรือจำนวนผลผลิตที่ได้ ดังนั้น การเสียต้นทุนต่ำกว่าประเทศอื่นจึงหมายถึง การใช้จำนวนแรงงานน้อยกว่าในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนเท่ากัน หรือได้จำนวนผลผลิตมากกว่าเมื่อใช้แรงงานเท่ากัน ด้วยเหตุนี้แต่ละประเทศจะไม่ผลิตสินค้าทุกชนิดที่ต้องการบริโภค แต่จะเลือกผลิตเฉพาะสินค้าที่ประเทศตนได้เปรียบเท่านั้น ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของ อาดัม สมิธ คือ เน้นหลักการแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) และการเกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง (Specialization) แล้วนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนซื้อขายกัน ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศขึ้น

การค้าระหว่างประเทศตามทฤษฎีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์นี้มีผลทำให้ทุกประเทศได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น คือมีสินค้าบริโภคแทบทุกชนิด ราคาถูก จำนวนผลผลิตโดยรวมของโลกสูงขึ้น เกิดการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศต่างๆ ในโลก เกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง และ

สวัสดิการของประชากรโลกสูงขึ้น อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตบางประการคือ เนื่องจากหลักการเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศสมัยคลาสสิกเกิดขึ้นในสมัยที่ปริมาณปัจจัยการผลิตและทรัพยากรในแต่ละประเทศมีอยู่อย่างเหลือเฟือเมื่อเทียบกับความต้องการใช้ จะมีก็แต่ปัจจัยการผลิตประเภทแรงงานเท่านั้นที่มีจำนวนจำกัด ฉะนั้นการแบ่งงานระหว่างประเทศในทฤษฎีของ อาดัม สมิท จึงอาศัยความแตกต่างในเรื่องของแรงงานที่ประเทศต่างๆมีอยู่เป็นหลักทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศและแนวคิดที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีหลักการได้เปรียบอย่างสมบูรณ์ (Principle of absolute advantage)

จากทฤษฎีของ อาดัม สมิท มีข้อบกพร่องบางประการที่มีลักษณะไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงอยู่หลายประการ เช่น การที่ให้ความสำคัญต่อแรงงานเพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยการผลิตและทรัพยากรประเภทอื่นๆ ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าแรงงาน การไม่นำเรื่องของค่าขนส่งสินค้าระหว่างประเทศเข้ามาพิจารณาประกอบในการเลือกผลิตสินค้าของประเทศต่างๆ ตลอดจนข้อสมมติที่ปัจจัยการผลิตไม่สามารถเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศได้ โดยเฉพาะปัญหากรณีที่ประเทศใดประเทศหนึ่งได้เปรียบอย่างสมบูรณ์ในการผลิตสินค้า 2 ชนิด หรือหลายๆชนิดพร้อมกัน ในขณะที่อีกประเทศหนึ่งไม่มีความได้เปรียบอย่างสมบูรณ์แม้เพียงอย่างเดียว ถ้าอธิบายตามทฤษฎีนี้ การค้าระหว่างประเทศจะไม่เกิดขึ้นแม้ในความเป็นจริงแล้วทั้ง 2 ประเทศยังคงค้าขายกันตามปกติ ดังนั้น เดวิด ริคาร์โด จึงได้พัฒนาทฤษฎีนี้และเรียกว่า ทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

2.2 ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของเดวิด ริคาร์โด

ทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของเดวิด ริคาร์โด (Theory of Comparative Advantage) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกเช่นกัน โดยเดวิด ริคาร์โด ได้พัฒนาหลักการตามทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของ อาดัม สมิท กล่าวคือประเทศต่างๆไม่ควรผลิตสินค้าทุกชนิดที่ประเทศมีความได้เปรียบในการผลิตมากกว่าประเทศอื่น แต่ควรเลือกผลิตและส่งออกสินค้าที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) มากกว่า หรือเสียต้นทุนโดยเปรียบเทียบต่ำกว่า และสั่งเข้าสินค้าที่ประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบต่ำกว่าหรือเสียต้นทุนโดยเปรียบเทียบสูงกว่า ทฤษฎีนี้จึงอาจเรียกว่า ทฤษฎีต้นทุนโดยเปรียบเทียบ

ด้วยเหตุนี้ประเทศที่ไม่มีมีความได้เปรียบในการผลิตสินค้าชนิดใดเลยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น (ประเทศที่เสียเปรียบในการผลิต) ก็ไม่ต้องเป็นผู้สั่งเข้าสินค้าของประเทศอื่นแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะเลือกผลิตและส่งออกสินค้าซึ่งประเทศมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบน้อยกว่า

และสิ่งเข้าสินค้าที่ประเทศมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบมากกว่า นั่นคือ แม้ว่าประเทศที่มีความเสียเปรียบโดยสมบูรณ์ในสินค้าทุกชนิด แต่ประเทศนั้นก็ยังสามารถเลือกผลิตและส่งออกสินค้าที่เมื่อเปรียบเทียบแล้วมีความได้เปรียบมากกว่าสินค้าอื่นๆได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ไม่ว่าประเทศจะอยู่ในฐานะมีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ หรือเสียเปรียบโดยสมบูรณ์ในสินค้าทุกชนิดเมื่อเทียบกับประเทศอื่น แต่ทุกประเทศก็จะมีสินค้าชนิดหนึ่งที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าอื่นที่ผลิตได้

เดวิด ริคาร์โด เริ่มต้นหลักการอย่างพื้นฐานกับประเทศ 2 ประเทศ และสินค้า 2 ชนิด โดยให้แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ (นั่นคือ สามารถวัดต้นทุนการผลิตโดยดูจากจำนวนแรงงานที่ใช้ หรือชั่วโมงการทำงาน) และแนวทางการค้าระหว่างประเทศจะเป็นไปตามทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบได้ต้องอยู่ภายใต้ข้อสมมติดังต่อไปนี้

1. ต้นทุนการผลิตสินค้าคงที่
2. การค้าระหว่างประเทศเป็นไปโดยเสรี รวมทั้งไม่มีค่าขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ
3. ไม่มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตไปยังต่างประเทศ

แต่ในทางปฏิบัติจริงๆข้อสมมติต่างๆเป็นไปได้ยาก ทำให้การค้าระหว่างประเทศตามทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเกิดขึ้นได้ยากเนื่องจาก

1) ต้นทุนการผลิตสินค้ามักไม่คงที่ ทำให้ยากต่อการเปรียบเทียบ เนื่องจากเมื่อประเทศใดประเทศหนึ่งเพิ่มการผลิต (ระยะสั้น) หรือขยายขนาดการผลิต (ระยะยาว) สินค้าชนิดหนึ่ง ต้นทุนการผลิตจะเปลี่ยนแปลงได้ตามกฎ Law of Diminishing Return (ระยะสั้น) และ Law of Return to scale (ระยะยาว) อีกทั้งการค้าระหว่างประเทศมีการขนส่ง มีการเก็บภาษี ซึ่งจะคิดรวมไปในสินค้าต่างประเทศที่ส่งเข้า ทำให้ยุ่งยากต่อการเปรียบเทียบ

2) การค้าระหว่างประเทศที่เป็นไปโดยเสรีนั้นเป็นไปได้ยาก ในทางปฏิบัติจริงๆมักจะถูกกีดกันเสมอ เช่น ตั้งกำแพงภาษี กำหนดโควตาการนำเข้า การห้ามนำเข้า การกำหนดโควตาส่งออก หรือห้ามส่งออก ดังนั้นจึงทำให้โอกาสที่แต่ละประเทศจะนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกันได้อย่างเต็มที่จึงเกิดได้ยาก

3) โดยปกติปัจจัยการผลิตมักมีการเคลื่อนย้ายข้ามประเทศอยู่เสมอ เช่น นำแรงงาน เงินทุน วัตถุดิบ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญ จากประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่ง ทำให้ประเทศต่างๆสามารถผลิตสินค้าได้หลายชนิด

2.3 ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของเฮกเซอร์และโอห์ลิน

ต่อมานักเศรษฐศาสตร์ชาวสวีเดน 2 ท่าน ชื่อ อีรี เฮกเซอร์ (Eli Heckscher) และ เบร์ทิล โอห์ลิน (Bertil Ohlin) ได้สร้างแนวคิดเกี่ยวกับ ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่ (Heckscher-Olin Theory) เพื่ออธิบายว่าทำไมแต่ละประเทศจึงมีความแตกต่างในด้านทุนการผลิตและราคาของสินค้าระหว่างประเทศ และให้แนวคิดว่าการค้าเกิดจากการที่แต่ละประเทศมีปริมาณทรัพยากรการผลิตที่แตกต่างกัน และสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในราคาเปรียบเทียบก่อนการค้าคือความแตกต่างในกรรมสิทธิ์ของปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ (Factor Endowments) และราคาปัจจัยการผลิต (Factor Price) ระหว่างประเทศต่างๆ ดังนั้นเมื่อแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบ ในปริมาณของทรัพยากรการผลิตหรือปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศแล้ว ด้านทุนการผลิตโดยเปรียบเทียบจะต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย อีกทั้งในการผลิตสินค้าแต่ละชนิด มีการใช้ปัจจัยต่างๆ ในการผลิตในสัดส่วนที่แตกต่างกัน จึงทำให้อัตราการผลิตโดยเปรียบเทียบแตกต่างกันด้วย

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของ เฮกเซอร์-โอห์ลิน ได้จัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบโดยใช้แบบจำลอง 2 ประเทศ และ 2 ปัจจัยการผลิต โดยปัจจัยการผลิต 2 ประเภท คือ ทุนกับแรงงาน และทั้ง 2 ประเทศ มีลักษณะความอุดมสมบูรณ์ในปัจจัยการผลิตที่ต่างกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการค้าขายระหว่างประเทศขึ้น กล่าวคือประเทศจะส่งออกสินค้าที่เน้นการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่มาก โดยเปรียบเทียบ และนำเข้าสินค้าที่เน้นใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่น้อย โดยเปรียบเทียบ นั่นคือ ถ้าประเทศใดเป็นประเทศที่มีแรงงานมาก (Labor Abundant) ก็จะเน้นการผลิตและส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานเป็นหลัก (Labor Intensive Goods) และประเทศที่มีสินค้าประเภททุนมาก (Capital Abundant) ก็จะผลิตและส่งออกสินค้าที่ใช้ทุนเป็นปัจจัยหลัก (Capital Intensive Goods)

จากแนวคิดนี้เป็นการอธิบายภายใต้แบบจำลองที่มีปัจจัยการผลิตคือ แรงงาน และทุน ตามข้อสมมติฐานที่ว่าปัจจัยสามารถเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศได้โดยไม่มีต้นทุน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตและผลผลิต ในแต่ละประเทศเหมือนกัน ดังนั้น ประเทศที่มีปัจจัยการผลิตในสิ่งใดมาก ก็จะส่งออกสินค้าที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่ตนเองมีมาก จะเห็นได้ว่าทฤษฎีของเฮกเซอร์-โอห์ลิน ทำให้การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมีความเหมาะสมในการใช้เป็นนโยบายการพัฒนาการค้าและอุตสาหกรรมของประเทศมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นแนวคิดที่อธิบายว่าประเทศควรจะผลิตสินค้าอะไรเพื่อการส่งออก โดยพิจารณาจากปัจจัยการผลิตที่มีอยู่มากในประเทศ

2.4 ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage : RCA)

Bela Balassa (1965) ได้เสนอ ค่าดัชนีวัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) การที่จะวัดความได้เปรียบทางการค้าอย่างแท้จริงของอุตสาหกรรมในด้านการผลิต เนื่องจากการยากในการนับเอาปัจจัยทุกชนิด ซึ่งมีอิทธิพลต่อการได้เปรียบเทียบทางการค้าของอุตสาหกรรม ตลอดจนการวัดและเปรียบเทียบปัจจัยระหว่างประเทศ และระหว่างอุตสาหกรรมเหล่านี้ บาลาสซา เห็นว่า บทบาทของรูปแบบทางการค้าที่ปรากฏ จะใช้เป็นตัวชี้วัดการได้เปรียบทางการค้าระหว่างประเทศ คือ วิธี Revealed Comparative Advantage (RCA) ซึ่งวิธีนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนการผลิตและปัจจัยที่ไม่ใช่ราคา ภายใต้ข้อสมมติฐานที่ว่าทุกประเทศมีรสนิยมที่เหมือนกัน และมีภาวะภาษีศุลกากรของแต่ละอุตสาหกรรมของแต่ละประเทศเหมือนกัน อัตราส่วนมูลค่าสินค้าออก-สินค้าเข้า จะสะท้อนถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการค้า ถ้าพิจารณาการส่งออกและการนำเข้าในสินค้าประเภทเดียวกัน ดังนั้น ตามแนวคิดทางทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการค้าของ บาลาสซานั้น ประเทศหนึ่งจะผลิตสินค้าชนิดหนึ่งที่มีต้นทุนเปรียบเทียบต่ำที่สุดและจะให้อีกประเทศหนึ่งผลิตสินค้าประเภทอื่น โดยที่การได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการค้า จะเป็นตัวกำหนด โครงสร้างการส่งออก ซึ่งวิธีการนี้เป็น การวัดสมรรถนะทางการส่งออก (Export Performance) โดยใช้เฉพาะมูลค่าส่งออกในการคำนวณ วิธีนี้สามารถบอกลำดับความสำคัญของอุตสาหกรรมในประเทศว่าประเทศมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในอุตสาหกรรมไหน แต่วิธีนี้มีข้อบกพร่องที่ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบนี้ยังขึ้นอยู่กับขนาดการนำเข้าด้วยแต่ไม่ถูกนำมาพิจารณาในตัวแบบ และเป็นการแสดงถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตตามความเชี่ยวชาญที่อาศัยเฉพาะข้อมูลการนำเข้า จึงไม่ได้เชื่อมโยงให้ทราบถึงระบบหรือกระบวนการผลิตของสินค้านั้นได้ และกรณีที่มีการกีดกันทางการค้า RCA ไม่สามารถแสดงถึงผลทางการกีดกันออกมาได้ ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดในการใช้ ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ดัชนี RCA เพื่อวัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบซึ่งจะบ่งบอกถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะ เพราะดัชนี RCA มีสูตรในการคำนวณที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับใช้ในการวิเคราะห์ในระดับสากล

ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ภายใต้ข้อสมมติที่ว่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีสูตรคำนวณดังนี้

$$RCA_{ki} = \frac{X_{ki} / X_i}{X_{kw} / X_w}$$

โดยที่

RCA_{ki} คือ ดัชนีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของสินค้า k ของประเทศ i

X_{ki} คือ มูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i

X_i คือ มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ i

X_{kw} คือ มูลค่าการส่งออกสินค้า k ของโลก

X_w คือ มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก

ถ้าค่า $RCA_{ki} > 1$ หมายความว่า สัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i สูงกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าประเทศ i อยู่ในฐานะที่ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้า k เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆโดยรวม

ถ้าค่า $RCA_{ki} < 1$ หมายความว่า สัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i ต่ำกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าประเทศ i อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้า k เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆโดยรวม

จากสมการ RCA ข้างต้นนั้น เมื่อนำมาคิดดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของสินค้าส่งออกของประเทศไทยกับประเทศคู่แข่ง ในการส่งออกไปยังประเทศอื่น สามารถเขียนเป็นสูตรดังนี้

$$RCA_{ki}^P = \frac{X_{ki}^P / X_i^P}{M_k^P / M^P}$$

โดยที่

X_{ki}^P คือ มูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ไปยังประเทศ P

X_i^P คือ มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i ไปยังประเทศ P

M_k^P คือ มูลค่าการนำเข้าสินค้า k จากทุกประเทศของประเทศ P

M^P คือ มูลค่าการนำเข้าสินค้าทั้งหมดของประเทศ P

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ถ้าค่า $RCA_{ki}^P > 1$ แสดงว่า ประเทศ i มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้า k ไปยังตลาด P เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ โดยรวม

ถ้าค่า $RCA_{ki}^P < 1$ แสดงว่า ประเทศ i ไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้า k ไปยังตลาด P เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ โดยรวม

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Mika Widgrén (2547) ศึกษาความสามารถในการแข่งขันในตลาดภายในองค์กร โดยศึกษาพัฒนาการและความสามารถในการแข่งขันในตลาดภายในองค์กรของประเทศทวีปเอเชีย ทวีปอเมริกาและทวีปยุโรป ระหว่างปี พ.ศ. 2539 – 2545 โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเปรียบเทียบกับหลายประเทศ ซึ่งแบ่งข้อมูลตามระบบฮาร์โมนไนซ์ (Harmonized) ยกระดับ 4 Digit โดยการศึกษาเน้นศึกษาด้านปัจจัยหลักของค่าดัชนีความได้เปรียบของกลุ่มประเทศที่ศึกษาและส่วนที่มีผลต่อการแข่งขันของตลาดภายในของแต่ละประเทศ พบว่ามีบางปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันระหว่างประเทศในทวีปเอเชียและ 15 ประเทศในกลุ่ม EU ของทวีปยุโรป โดยค่าดัชนีความได้เปรียบของ 15 ประเทศในกลุ่ม EU มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากพฤติกรรมประชากรในแต่ละประเทศมีรสนิยมในการบริโภคที่สูงขึ้น

Francesco Goletti et al. (2540) ศึกษาข้อจำกัดทางการตลาดในการส่งออกข้าวของเวียดนาม ซึ่งอธิบายการเติบโตของการส่งออกข้าวของเวียดนามระหว่างปี พ.ศ. 2532 – 2540 ได้ว่า เนื่องด้วยสถานการณ์ความขาดแคลนอาหารที่เกิดขึ้นในประเทศเวียดนามเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นข้อจำกัดในการส่งออกข้าวของประเทศ ซึ่งทำให้เวียดนามยังเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวอันดับสองรองจากประเทศไทย มีการประมาณการที่จะพัฒนาศักยภาพการส่งออกของเวียดนาม แต่เนื่องด้วยสถานการณ์ทางการตลาดที่เป็นระบบตลาดค่อนข้างด้อยพัฒนา รัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ไม่กี่แห่งที่สามารถเข้าสู่ตลาดและมีใบอนุญาตในการส่งออก แต่ผู้ค้าเอกชนและโรงสีจะเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีเครดิตจำกัด ไม่เข้าเกณฑ์ตามกฎหมายการส่งออกในตลาดโลก ประเทศเวียดนามต้องมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายล่าสุดเพื่อส่งเสริมการเปิดเสรีทางการค้าภายใน เพื่อส่งเสริมการแข่งขันระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจมีการสนับสนุนแต่ต้องขยายเพื่อให้ผู้ค้าเอกชนส่งออก

Bender Siegfried and Kui-Wai Li (2545) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการค้าและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของธุรกิจส่งออกในทวีปเอเชียและลาตินอเมริกา พบว่า การเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบมีผลต่อปัจจัยต่างๆ แต่ก็มีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการค้าระหว่างประเทศด้วย ซึ่งนโยบายการค้าระหว่างประเทศจะส่งผลกระทบต่อภาคการค้าระหว่างประเทศโดยตรง จาก วิทยานิพนธ์ เรื่องทฤษฎีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ ของ Bela Balassa เกี่ยวกับ การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม ของ เอเชีย อเมริกา ช่วงก่อนปี พ.ศ. 2524 - 2540 แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเป็นการเปรียบเทียบระหว่างเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออก เอเชียใต้ และอเมริกา โดยดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเป็นดัชนีชี้วัดความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ บอกถึงความได้เปรียบในด้านการส่งออก ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของประเทศเอเชียตะวันออกไม่มีความโดดเด่นจากการดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ และแม้ว่าเอเชียตะวันออกจะมีการส่งออกในอัตราที่สูงแต่ก็ยังเสียเปรียบทางเศรษฐกิจให้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และลาตินอเมริกา

ฐะปะณี มะลิซ้อน (2539) ศึกษาความสามารถในการแข่งขันส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ ศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ วิเคราะห์การขยายตัวของการส่งออก โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เพื่อการนำเข้ากุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยในประเทศลูกค้าที่สำคัญและเพื่อเสนอแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ผลการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ ของประเทศไทย และประเทศคู่แข่งที่สำคัญได้แก่ เวียดนาม เอกวาดอร์ อินเดีย อินโดนีเซีย เม็กซิโก และจีน โดยใช้ค่าเฉลี่ยของข้อมูลใน 3 ช่วงเวลาคือ ปี 2525-2529, 2530-2534 และ 2535-2536 ปรากฏว่าทุกประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ สำหรับไทยมีแนวโน้มที่ความได้เปรียบดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่มีอัตราการเพิ่มที่ลดลงในทำนองเดียวกันกับเวียดนาม เอกวาดอร์ และอินเดีย ขณะที่อินโดนีเซีย เม็กซิโกและจีน มีความได้เปรียบดังกล่าวลดลง สำหรับผลการศึกษาการขยายตัวของการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของไทย โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่ ในช่วงเวลาเช่นเดียวกับช่วงเวลาข้างต้น พบว่ามูลค่าการส่งออกระหว่าง 2 ช่วงเวลาแรกเพิ่มขึ้นเป็นผลเนื่องมาจากการแข่งขันที่แท้จริง รองลงมาคือผลด้านทิศทางการส่งออก และผลจากอัตราการขยายตัวของตลาดโลกตามลำดับ แต่ลดลงเล็กน้อยเพราะผลการกระจายตลาด สำหรับการเปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกของ 2 ปีหลัง พบว่าเพิ่มขึ้นเช่นกันเป็นผลจากการแข่งขันที่แท้จริง รองลงมาคือผลจากอัตราการขยายตัวของตลาดโลกและผลด้านทิศทางการส่งออกตามลำดับ แต่

ลดลงเล็กน้อยเพราะผลการกระจายตลาด ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เพื่อการนำเข้ากุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของไทยในญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาและสิงคโปร์ ระหว่างปี 2523-2534 2509-2537 และ 2517-2537 ตามลำดับ ปรากฏว่าตัวแปรรายได้ประชาชาติต่อหัวของแต่ละประเทศ และราคาส่งออกสินค้าชนิดนี้ของไทยไปยังประเทศดังกล่าวเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดอุปสงค์เพื่อการนำเข้าดังกล่าว โดยค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ประชาชาติต่อหัวของประเทศดังกล่าวเท่ากับ 7.1836 7.0844 และ 5.0065 ตามลำดับ และค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาส่งออกของไทยของประเทศข้างต้นเท่ากับ -2.3662 -0.8361 และ -1.7393 ตามลำดับ

ลายฝน ตระกลสุทรพย์ (2543) ศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวของประเทศไทยในปี 2529-2539 โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการตลาดและการส่งออกข้าวของไทย วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ของไทย และประเทศคู่แข่ง คือสหรัฐอเมริกา อินเดีย เวียดนาม จีน และปากีสถาน โดยทำการศึกษา 2 กรณีคือ กรณีพิจารณาเปรียบเทียบสินค้าทุกประเภทที่ส่งออก และกรณีพิจารณาเปรียบเทียบเฉพาะสินค้าเกษตรที่ส่งออก และวิเคราะห์การขยายตัวของการส่งออกข้าวของไทย โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่ (Constant Market Share : CMS) โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการค้าข้าวในระหว่างปี 2529-2539 ผลการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ปรากฏว่าทุกประเทศที่ศึกษามีค่า RCA มากกว่า 1 แสดงว่าทุกประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าข้าวทั้ง 2 กรณีศึกษา โดยไทย สหรัฐอเมริกา เวียดนาม จีน และปากีสถาน มีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ลดลงยกเว้นประเทศอินเดีย ที่มีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่เพิ่มขึ้น ส่วนผลการศึกษาของแบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่ การขยายการส่งออกข้าวของไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นโดยจากปัจจัยภายนอกคือการขยายตัวการส่งออกทั้งหมดของโลก และการกระจายตลาดที่ทำให้ไทยมีการขยายตัวการส่งออกข้าวสูงกว่าอัตราเฉลี่ยการส่งออกข้าวของโลก ส่วนผลที่ทำให้การขยายการส่งออกข้าวไม่เพิ่มเท่าที่ควร เป็นผลจากปัจจัยภายในประเทศคือ ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง และการปรับการส่งออกของไทย

ฉัตร กสิบุตร (2544) ทำศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของผลิตภัณฑ์ข้าวโพดหวานของไทยในตลาดส่งออกที่สำคัญ วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ข้าวโพดหวาน รวมทั้งศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการผลิตผลิตภัณฑ์ข้าวโพดหวานของประเทศไทยกับประเทศคู่แข่งคือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย คือ ประเทศฮ่องกง กลุ่มประเทศสหภาพ

ยุโรปและประเทศเกาหลีใต้ จากการศึกษาพบว่าโครงสร้างตลาดอุตสาหกรรมข้าวโพดหวานในประเทศไทยเป็นโครงสร้างตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic Competition) โดยในอดีตการกระจุกตัวมีแนวโน้มลดลง โดยมีอัตราส่วนการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมอยู่ในระดับปานกลางในการวิเคราะห์ความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบใช้แนวความคิดของค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) และจากการวิเคราะห์ค่า RCA ของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่ามีค่ามากกว่า 1 แสดงว่าทั้ง 2 ประเทศมีความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญในการผลิตผลิตภัณฑ์ข้าวโพดหวาน นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษเปรียบเทียบค่า RCA ของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาในตลาดฮ่องกง ตลาดกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และประเทศเกาหลีใต้ จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเหนือกว่าประเทศสหรัฐอเมริกาในตลาดกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และประเทศเกาหลีใต้ ยกเว้นประเทศฮ่องกง แต่จากแนวโน้มอัตราการขยายตัวในการส่งออกทั้ง 3 ตลาดดังกล่าว จะพบว่าประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

ภาณุ วสุนทรวิวัฒน์ (2545) ศึกษาถึง สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการผลิต การส่งออกปลาหูน้ำกระป๋องของประเทศไทย ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศไทย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ในการส่งออกปลาหูน้ำกระป๋องไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น และศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การส่งออกปลาหูน้ำกระป๋องของประเทศไทยจากการศึกษาพบว่า ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกปลาหูน้ำกระป๋องไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าประเทศไทย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมีแนวโน้มลดลง และการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ การส่งออกปลาหูน้ำกระป๋องไปยังประเทศญี่ปุ่น พบว่าประเทศไทย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ มีแนวโน้มลดลง และปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การส่งออกปลาหูน้ำกระป๋องของประเทศไทยไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ รายได้ประชาชาติต่อคนของประชากรในประเทศสหรัฐอเมริกาปรับด้วยดัชนีราคา และราคาส่งออกปลาหูน้ำกระป๋องของประเทศไทยปรับด้วยดัชนีราคาและคูณด้วยอัตราแลกเปลี่ยนในหน่วยดอลลาร์สหรัฐต่อบาท โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ 1.960 และ -0.747 ตามลำดับ และปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การส่งออกปลาหูน้ำกระป๋องของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ รายได้ประชาชาติต่อคนในประเทศญี่ปุ่นปรับด้วยดัชนีราคา และคูณด้วยอัตราแลกเปลี่ยนในหน่วยเยนต่อบาท โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ 11.505 ปีละ -0.789 ตามลำดับ ดังนั้นการที่จะรักษาความเป็นผู้นำในการส่งออกปลาหูน้ำกระป๋อง

ไปยัง 15 ตลาดโลก ควรที่จะพยายามลดต้นทุนในการผลิต และขยายตลาดใหม่ เพื่อทดแทนตลาดเดิมที่เริ่มสูญเสียความสามารถในการส่งออก

คมสันต์ ลิทธิชัย (2546) ทำการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏและส่วนแบ่งการตลาดน้ำสับปะรดของประเทศไทยในตลาดส่งออกที่สำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการผลิตและการตลาดน้ำสับปะรด วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศไทยและประเทศคู่แข่งที่สำคัญ และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งการตลาด การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบพบว่า ในช่วงก่อนวิกฤตและหลังวิกฤต ประเทศไทยและฟิลิปปินส์มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเนื่องจากค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากกว่า 1 แต่ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมีแนวโน้มลดลง ส่วนประเทศอินโดนีเซียพบว่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งการตลาดของประเทศไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงก่อนวิกฤตและหลังวิกฤตพบว่า มูลค่าการส่งออกเปลี่ยนแปลงลดลงซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการแข่งขัน รองลงมาคือผลจากการขยายตัวการส่งออกของโลก และผลจากการส่งเสริมการส่งออกตามลำดับ ส่วนผลจากการกระจายตลาดทำให้มูลค่าการส่งออกของประเทศไทยในตลาดสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้น ส่วนผลการวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งการตลาดของประเทศไทยในประเทศเนเธอร์แลนด์ พบว่ามูลค่าการส่งออกเปลี่ยนแปลงลดลง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลกระทบมาจากการแข่งขัน รองลงมาคือ ผลจากการส่งเสริมการส่งออกและผลจากการขยายตัวการส่งออกโลก ตามลำดับ ส่วนผลจากการกระจายตลาดทำให้มูลค่าการส่งออกของประเทศไทยในตลาดเนเธอร์แลนด์เพิ่มขึ้น ส่วนผลการวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งการตลาดของประเทศไทยในประเทศสเปนพบว่า มูลค่าการส่งออกเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น เป็นผลจากการกระจายตลาด ส่วนผลที่ทำให้มูลค่าการส่งออกของประเทศไทยในตลาดสเปนลดลง ส่วนใหญ่เป็นผลจากการขยายตัวการส่งออกของโลก รองลงมาคือ ผลกระทบมาจากการแข่งขันและผลจากการส่งเสริมการส่งออกตามลำดับ และส่วนผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งการตลาดของประเทศไทยในประเทศญี่ปุ่น พบว่ามูลค่าการส่งออกเปลี่ยนแปลงลดลง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการขยายตัวการส่งออกของโลก ส่วนผลจากการกระจายตลาดและผลกระทบมาจากการแข่งขัน ทำให้มูลค่าการส่งออกของประเทศไทยในตลาดญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น

ทรงสุตา ยนต์นิยม (2548) ศึกษาถึงการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของผักและผลไม้ส่งออกของไทยในตลาดที่สำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพทั่วไป โครงสร้างการผลิต การส่งออก และความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของผักและผลไม้ส่งออกของไทยไปยังตลาดที่สำคัญซึ่งได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และจีน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศผู้ส่งออกอื่นๆที่มีส่วนแบ่งการตลาด 3 อันดับแรกในเอเชีย รวมทั้งเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการส่งออกผักและผลไม้ไทย ซึ่งผักและผลไม้ที่ศึกษาแบ่งตามพิกัดศุลกากรในระบบฮาร์โมนไนซ์ (harmonized) ระดับ 2 digit คือ 07 08 และ 20 โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2548

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ในการส่งออกผักและผลไม้ในตลาดสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และจีน ในขณะที่ไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในตลาดสหรัฐอเมริกา โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งในแต่ละตลาดพบว่า ในตลาดสหภาพยุโรปเป็นตลาดเดียวที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบประเทศคู่แข่งทุกประเทศ เมื่อพิจารณาส่วนแบ่งตลาดพบว่าประเทศไทยมีส่วนแบ่งตลาดน้อยในตลาดสหรัฐ สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ขณะที่มีส่วนแบ่งตลาดมากในตลาดจีน โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งในแต่ละตลาด ตลาดจีนเป็นตลาดที่ประเทศไทยมีส่วนแบ่งตลาดมากกว่าประเทศคู่แข่ง และจากการพิจารณาค่า RCA ร่วมกับส่วนแบ่งตลาดประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในตลาดสหภาพยุโรปและญี่ปุ่น และมีความสามารถในการแข่งขันมากและมีแนวโน้มจะครองตลาดได้มากขึ้นในตลาดจีน และความสามารถในการแข่งขันมีแนวโน้มจะลดลงในตลาดสหรัฐฯ โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งในแต่ละตลาด พบว่าประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันมากกว่าประเทศคู่แข่งในตลาดสหภาพยุโรปและจีน นอกจากนี้จากการศึกษาด้านอุปสรรคการส่งออกผักและผลไม้ พบว่าในปัจจุบันหลายประเทศมีการใช้มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barrier) มากขึ้น เช่น มาตรการสุขอนามัย มาตรการทางด้านเทคนิค มาตรการปกป้อง เป็นต้น ดังนั้นประเทศไทยจึงควรมีความเข้มงวดในเรื่องมาตรฐานต่างๆ มากขึ้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสารตกค้างที่ประเทศไทยยังคงพบปัญหานี้น้อยครั้ง